

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
MME a BirdLife International partnere Magyarországon

1121 Budapest, Költő utca 21.
e-mail: mme@mme.hu
telefon: 06 1 275 6247

Hazánk madárvédelmét támogathatja
adományával és adójának 1%-ával!
Bankszámlaszámunk: 11712004-20011215
Adószámunk: 19001243-2-43

KEDVES TAGTÁRSUNK! TISZTELT TERMÉSZETVÉDŐ!

A gólyatöcs éve sem telt el eseménytelenül egyesületünk életében. Szerencsére olyan sokszínű tevékenységet tudtunk megvalósítani, hogy az éves jelentés, amelyet a kedves olvasó a kezében tart – vagy képernyőjén lapozgat –, nagyon szűkös minden részlet bemutatására. Reméljük, azért így is kellő áttekintést ad ahhoz, hogy mindenki meggyőződhessen arról, milyen értékes közösség tagja, és jó helyre került a támogatása.

Egyik legfontosabb célkitűzésünk, hogy tevékenységünket mindig tudományos alapon és a lehető legmagasabbszínvonalon kívánjuk megvalósítani. Éppen ezért stratégiánk egyik pillére is a „Tudással a Természetvédelemért” címet kapta, és az éves jelentésünk minden lapján ez az elkötelezettség tükröződik. Országos hulló- és kétéltű-térképezési programunk keretében már több mint 60 ezer adatot rögzítettek önkénteseink. a 2019. év fehérgólya-felmérése során 3361 fészek költési eredményeit sikerült regisztrálni. **a Mindennapi Madaraink Monitoring (MMM) programunkban pedig fennállása óta már 19 millió adatot gyűjtöttünk gyakori madarainkról.** Öt évvel ezelőtt, 2014-ben nagy vállalkozásba fogtunk, és elindítottuk a Madáratlasz programunkat, amelybe 1800-an kapcsolódtak be, és 24 millió adatot gyűjtöttek, ezzel lehetővé téve, hogy a következő években elkészüljön a magyarországi és az európai Madáratlasz is. Madárgyűrzési Központunk adatbankjában rögzített adatok száma túllépte a 7,1 milliót. Ez a hatalmas adattömeg, melynek legnagyobb részét tagjaink és önkénteseink szabadidejük feláldozásával, szakértelmük felajánlásával gyűjtötték össze, Kelet-Közép-Európában egyedülálló, és európai szinten is kiemelkedő.

Miközben egyre szélesebb körű adatok és információk állnak rendelkezésünkre, és egyre mélyebb a tudásunk, sokszor azt vesszük észre, hogy a döntéshozók nem veszik kellően komolyan a tudományos eredményeket, és a társadalmi kommunikációban sem kezelik a helyén azokat. Természetesen még sok megválaszolandó kérdés és megoldandó probléma maradt. De nagyon sok mindent tudunk, felismerjük a problémákat, azok hátterét, sőt sokszor még azt is tudjuk, mit kell tenni a megoldáshoz.

Az MMM programunk segítségével kimutattuk, hogy a mezőgazdasági területekhez kötődő madárfajaink állománya vészjóslóan csökkent az elmúlt évtizedekben hazánkban és egész Európában. Ez a drámai fogyatkozás legnagyobb részét a mezőgazdasági gyakorlat változásának „eredménye”, amely pedig egyértelműen a mindenkori agrártámogatási rendszertől függ. Azt is tudjuk, hogy mely támogatások hatnak negatívan, és hogy vannak olyan intézkedések is, amelyek segítik a biológiai sokféleség fenntartását a mezőgazdasági tájban. az elmúlt évtizedekben ennek ellenére nem történtek megfelelő lépések a mezőgazdaság és a támogatáspolitikai természetbaráttá formálására. Ez azonban nem maradhat így. a társadalmi igény egy környezet- és természetbarát világra egyre nagyobb. Érezzük ezt tagjaink és támogatóink körében is. **Azért tevékenykedünk, hogy a közösségi tudományos eredmények végül közösségi cselekvést eredményezzenek.** Ahhoz, hogy ez a fordulópont minél előbb bekövetkezhessen, elengedhetetlen, hogy még többen legyünk, és a hangunk mindenhova eljusson. **Köszönet illet mindenkit, aki tett és tesz ezért, akár önkéntes munka, akár saját környezetében végzett tevékenység vagy támogatás formájában.** Kérjük, hogy tartsanak velünk 2020-ban, az erdei fülesbagoly évében is, hogy még többet tehesünk „Együtt a Természetért”.

Bajor Zoltán
elnök

Halmos Gergő
igazgató

TAGSÁG ÉS ORSZÁGOS HELYI CSOPORT HÁLÓZAT

Az egyesület számára kiemelten fontos, hogy tevékenységünk minél szélesebb körű figyelmet kapjon. Éppen ezért a társadalmi támogatottság legfőbb értékünk és munkánk alapja. Küldetésünk teljesítésében, vagyis a természetvédelmi és a társadalmi szintű szemléletformáló és partnerségi feladataink ellátásában jelenleg 30 helyi csoportunk vesz részt, miközben egy további csoport a külföldi tagjainkat tömöríti. Ezek a helyi szervezetek teszik lehetővé, hogy az ország egész területén képviseljük mind a szervezetet, mind a természetvédelem és a környezeti nevelés ügyét.

A helyi csoportok az adott térségben élő tagjaink tevékenységét koordinálják. Lakcíme alapján minden új egyesületi tag – hacsak nincs ettől eltérő kérése – a területileg illetékes helyi csoportunk tagjává válik. A belépés után a helyi csoport is felveszi a kapcsolatot az új tagtársunkkal, és rendszeres elektronikus levelekkel, esetenként havi hírlevelekkel tájékoztatja a csoport eseményeiről, kirándulásairól, természetvédelmi akcióiról, melyekbe a tagok így be tudnak kapcsolódni.

Az MME Központi Irodája természetvédelmi és környezeti nevelési szakmai anyagokkal, pénzügyi és adminisztrációs háttérrel, illetve a tagdíjakból, adományokból és pályázati forrásokból befolyó összegekkel segíti a helyi csoportok működését. Helyi csoportjaink pedig évente több tízezer önkéntes munkórában végeznek természetvédelmi és környezeti nevelési tevékenységet.

Az 1974. január 6-i megalakulás és a 2019. december 31. közötti időszakban 38 526-an léptek be szervezetünkbe. 2019. év végi nyilvántartásunk szerint a fizetőtag-létszámunk 5928 fő, melyből 710-en új belépők és 5218-an a tagságukat megújítók. Tagságunk a családi tagokkal együtt 9636 főt számlált.

SZAKPOLITIKA, NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉG

Partnership for
nature and people

Egyesületünk szakemberei természetvédelmi érdekeket képviselve vesznek részt számos bizottság munkájában, például az Országos Környezetvédelmi Tanácsban, a Vidékfejlesztési program és a Halászati program monitoringbizottságában, és folyamatosan véleményezzük a jogszabálytervezeteket, programokat. A tavalyi év során stratégiai megállapodást kötöttünk az Agrárminisztériummal azzal a céllal, hogy ebbe a munkába megfelelő időben bevonásra kerüljenek a környezet- és természetvédelmi szervezetek annak érdekében, hogy megfelelő súllyal jelenjenek meg az általunk képviselt szempontok is.

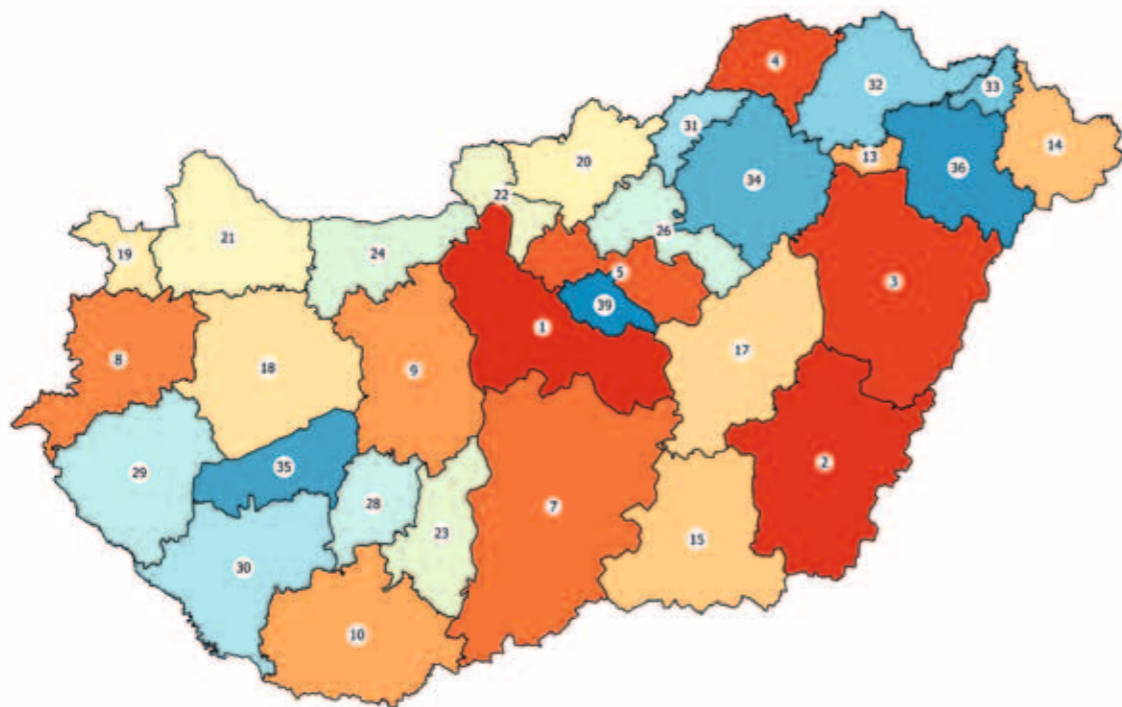
Egyesületünk nemzetközi szervezete, a BirdLife International a világ legnagyobb természetvédelmi hálózata, amely több mint 110 országban 2,5 millió taggal és 4000 alkalmazottal áll a madárvédelem és természetvédelem szolgálatában. az európai és közép-ázsiai régió képviselői irodája Brüsszelben működik, ahol az egyik legjelentősebb természetvédő csoportosulásként dolgozunk az Európai Unió „zöldebbé tételéért”. az MME tagja a Nemzetközi Természetvédelmi Uniónak (IUCN) is, amelynek Nemzeti Bizottságában, illetve szakbizottságaiban tevékenykedünk.

Stratégiánkban is megfogalmazott célunk, hogy a Nyugat-Balkán madárvédelmi szervezeteinek fejlődését segítsük. Egyrészt vonuló madaraink számára nagyon fontos, hogy ebben a térségben hogyan alakul az élőhelyek állapota és az illegális madárpusztítás helyzete. Másrészt ez az a térség, amelyet Magyarországról a leghatékonyabban tudunk segíteni szakmai tudásunkkal, szervezetfejlesztési tapasztalatainkkal és a nálunk bevált gyakorlat átültetésével. az elmúlt év során számos programban működünk együtt a térség madárvédelmi szervezeteivel a kerecsensólyom, a parlagi sas, a kék vércse és a szalakóta védelmi projektjeiben, és segítettük támogatással és tapasztalatátadással a fejlesztési programokat is.

2019-ben kiemelt programunk volt az illegális madárpusztítás elleni fellépést sürgető nemzetközi kampány. Ennek keretében felhívtuk a figyelmet a teljes mediterrán térségben tapasztalt madárpusztításra és arra a küzdelemre, amelyet ennek megszüntetése érdekében partnereink folytatnak.

HELYI CSOPORTOK BEMUTATÁSA

CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOKKAL	ÖNKÉNTES	TEVÉKENYSÉGEK																																																		
1. Budapesti	2130	3302	147																																																			
3. Hajdú-Bihar megyei	212	318	30																																																			
5. Gödöllő	160	288	97																																																			
8. Vas megyei	126	189	115																																																			
10. Baranyai	417	783	150																																																			
14. Szatmár-Beregi	24	42	22																																																			
17. Jász-Nagykun-Szolnok	162	218	10	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CSOPORT</th> <th>TAG- LÉTSZÁM</th> <th>CSALÁDI TAGOKKAL</th> <th>ÖNKÉNTES</th> <th>TEVÉKENYSÉGEK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>18. Veszprém</td> <td>180</td> <td>305</td> <td>85</td> <td></td> </tr> <tr> <td>20. Nógrád megyei</td> <td>85</td> <td>151</td> <td>39</td> <td></td> </tr> <tr> <td>22. Börzsönyi</td> <td>206</td> <td>374</td> <td>105</td> <td></td> </tr> <tr> <td>24. Komárom-Esztergom m.</td> <td>168</td> <td>280</td> <td>100</td> <td></td> </tr> <tr> <td>28. Dombóvári</td> <td>87</td> <td>150</td> <td>44</td> <td></td> </tr> <tr> <td>30. Kaposvári</td> <td>66</td> <td>98</td> <td>36</td> <td></td> </tr> <tr> <td>33. Zempléni</td> <td>54</td> <td>108</td> <td>17</td> <td></td> </tr> <tr> <td>35. Dél-Balatoni</td> <td>66</td> <td>107</td> <td>19</td> <td></td> </tr> <tr> <td>39. Tápió</td> <td>82</td> <td>159</td> <td>46</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Szerepvállalás környezeti nevelésben Gyerek- illetve gyűrűzőtáborok szervezése Odú kihelyezése, karbantartása, felügyelete Madárgyűrűzés, madárgyűrűzési bemutatók és madárgyűrűző táborok tartása Élőhelyek felügyelete, karbantartása, felújítása Sérült madarak mentése Békamentés Szemétszedés, takarítás Aktív részvétel fajvédelmi munkálatokban </td></tr></tbody></table>	CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOKKAL	ÖNKÉNTES	TEVÉKENYSÉGEK	18. Veszprém	180	305	85		20. Nógrád megyei	85	151	39		22. Börzsönyi	206	374	105		24. Komárom-Esztergom m.	168	280	100		28. Dombóvári	87	150	44		30. Kaposvári	66	98	36		33. Zempléni	54	108	17		35. Dél-Balatoni	66	107	19		39. Tápió	82	159	46	<ul style="list-style-type: none"> Szerepvállalás környezeti nevelésben Gyerek- illetve gyűrűzőtáborok szervezése Odú kihelyezése, karbantartása, felügyelete Madárgyűrűzés, madárgyűrűzési bemutatók és madárgyűrűző táborok tartása Élőhelyek felügyelete, karbantartása, felújítása Sérült madarak mentése Békamentés Szemétszedés, takarítás Aktív részvétel fajvédelmi munkálatokban
CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOKKAL	ÖNKÉNTES	TEVÉKENYSÉGEK																																																		
18. Veszprém	180	305	85																																																			
20. Nógrád megyei	85	151	39																																																			
22. Börzsönyi	206	374	105																																																			
24. Komárom-Esztergom m.	168	280	100																																																			
28. Dombóvári	87	150	44																																																			
30. Kaposvári	66	98	36																																																			
33. Zempléni	54	108	17																																																			
35. Dél-Balatoni	66	107	19																																																			
39. Tápió	82	159	46	<ul style="list-style-type: none"> Szerepvállalás környezeti nevelésben Gyerek- illetve gyűrűzőtáborok szervezése Odú kihelyezése, karbantartása, felügyelete Madárgyűrűzés, madárgyűrűzési bemutatók és madárgyűrűző táborok tartása Élőhelyek felügyelete, karbantartása, felújítása Sérült madarak mentése Békamentés Szemétszedés, takarítás Aktív részvétel fajvédelmi munkálatokban 																																																		

Minden helyi csoport részt vesz országos és helyi érdeklődésre számot tartó események szervezésében.

A csoportok fő tevékenységét sötét piktogramokkal jelöltük!

■ SZAKOSZTÁLYOK

RAGADOZÓMADÁR-VÉDELMI SZAKOSZTÁLY

A szakosztály elsődleges célja a fekete gólyáról és minden fészkelő bagoly- és nappali ragadozómadár-fajról a lehető legalaposabb adatgyűjtés a gyakorlati védelmi intézkedések megalapozása érdekében. 2019-ben a szakosztály tevékenységében több mint 400 MME-tag és 300 önkéntes vett részt. 2019-ben sikerült a barna rétihéja védelmével foglalkozó munkacsoportot is megalakítani. Ezzel valamennyi feladatkörünkbe tartozó faj monitoringjára és gyakorlati védelmére van már aktív munkacsoportunk. Ezekon kívül az áramutések megelőzésén dolgozó és a mérgezéseket megakadályozó, felderítő egységünk is részt vállalt a munkában. a szakosztály tevékenységéről, eredményeiről az évente megjelenő Heliaca című évkönyvben, valamint az MME honlapján adunk részletes tájékoztatást. Gyöngybagolyvédelmi Munkacsoportunk 2019-ben 697 költőhelyet vizsgált meg, és ebből 241 helyen talált rá költő párra vagy annak nyomaira. 87 első költésből 484, átlagosan 5,6 fióka repült ki. 27 pár másodszor is költött, 169 fiókát repítettek, átlagosan 6,3-at. Vélhetően a mezei pocok gradációjának köszönhetően a szokásosnál több pár kezdett másodköltésbe, és repített magasabb számú fiókát. Ha enyhe marad a tél, akkor reménykedhetünk abban, hogy a jobb túlélésnek köszönhetően a gyöngybagoly megjelenik majd azokon a vidékeken is, ahol a védelmi erőfeszítések ellenére egyelőre még nem költ. a korábbi felhívásoknak is köszönhető, hogy az Alföldről is egyre több helyről kaptunk adatokat a fajról. Csongrád és Békés megyében a 2018-ban kihelyezett 10 ládából 7-ben (!) költött gyöngybagoly. 15 új költőládát helyeztünk ki Fejér, Somogy, Veszprém és Jász-Nagykun-Szolnok megyében. 2019-ben 141 fő segítette a védelmi munkát.

2019-ben tovább növekedett Magyarország vöröskánya-állománya. a vörös kánya fészkelő állománya szinte kizárólag csak Európában él. a fészkelő párok legnagyobb része Spanyol-, Francia- és Németországban költ. Néhány évtizeddel ezelőtt Európa keleti felében is rendszeres – bár a nyugati állományoknál kisebb számú – fészkelő madár volt. Térségünkben azonban kipusztult; eltűnt Csehországból, Szlovákiából, Magyarországról és néhány további országból is. a sikeres védelmi beavatkozásoknak köszönhetően a nyugati állomány lassan elkezdett kelet felé terjedni. Magyarországon az első visszatelepült pár 1990-ben kezdett költeni. a fészkelő párok száma évről évre növekedett. a 2016-ban 8, 2017-ben 12, 2018-ban pedig már 15 pár jelenlétéről sikerült adatokat gyűjteni. 2019-ben tovább növekedett a fészkelő párok száma: 13 fészket sikerült felderíteni, és további 6 biztos revírt ismertünk, azaz összesen 19 pár a faj magyarországi fészkelő állománya. a felderített 13 fészkből 12-ben sikeres volt a költés. a 12 fészkből összesen minimálisan 24 fióka kirepült. Köszönet mindenkinek, aki a terepi munkában vagy az adatok összesítésében részt vett.

KÉTÉLTŰ- ÉS HÜLLŐVÉDELMI SZAKOSZTÁLY (KHVSZ)

Szakosztályunk 2011 tavaszán indította el a Haragossikló-élőhelyvédelmi programját. 2019-ben fokozott tempóban folytattuk a Duna menti állományok monitorozását. Pakson 37, Dunakömlődön 5, Kisapostagon 4, Dunaföldváron pedig 1 haragossikló-észlelésünk volt. a Vörös-kőváron és más Buda környéki élőhelyeken is folytattuk a felméréseket. a pikkelyelemzések során 7 biztos visszafogást detektáltunk 54 biztosan különböző példányból. a jeladóval ellátott siklók közül 2019-ben egy hím példányt, Lalit követtük nyomon, aki 15,5 hektáros mozgáskörzetet járt be. Látványos, hogy a korábbi észlelések 7 hektáros területéhez képest a jeladóval ellátott állatok mozgáskörzetével kiegészülve a haragossiklók által biztosan használt terület 38 hektár fölé nőtt. a Magyar Természettudományi Múzeummal „A kaszpi haragossikló filogeográfiája és adaptív evolúciója” címen elnyert Osztrák-Magyar pályázat keretében vizsgáltuk a kaszpi haragossikló genetikai változatosságát és elterjedéstörténetét. a hazai állományok strukturáltsága azt jelzi, hogy a Villányi-hegységben

és Pesthidegkúton élő populációk korábban leszakadtak a Duna mentén a jégkorszak után déli refúgiumból kolonizáló állományból, és azóta elszigetelten fejlődtek. a pesthidegkúti populáció közép-balkáni eredetet mutat, míg a Duna menti és villányi-hegységi populációk genetikai állománya észak-balkáni rokonságot feltételez.

Szakosztályunk a Természet Szolgálatában Alapítvánnyal (TSZA) szorosan együttműködve még 2015 nyarán kezdett bele a keresztes vipera hazai állományának felmérésébe. a korábbi aszályos éveket követően 2019 időjárása végre kedvezett a keresztes viperák észlelésének. Kaszón 13 példányt, Zalabaksán 4 példányt észleltünk, míg a Zemplénben 26 példányt és a Beregi-síkon további 52 példányt regisztráltunk. Zalában kísérleti jelleggel hullámpalából kialakított mesterséges búvóhelyeket helyeztünk ki két helyszínen. az észlelt állatokból több is visszafogás volt: Kaszón 2 példányt sikerült vizionálni a tavaly észlelték közül, míg Zalabaksán a májusban 58 cm-es nőstény szeptember végére 68 cm hosszúra nőtt.

A VI. Herpetológiai Előadótalálkozást a Magyar Természettudományi Múzeummal és a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztályával együttműködésben 2019. február 26-án rendeztük meg, amelyre rekordszámú szakember – 78 fő – jelentkezett. az előadótalálkozást öt magyar nyelvű szekció összesen 23 előadás formájában fedte le a hazánkban folyó herpetológiai munkák témaköreit.

Az V. Herpetológiai Tábor 2019. június 17–22. között rendeztük meg a szögligeti Szalamandra Erdei Iskolában, melyen 26 általános és középiskolás, valamint 7 szervező vett részt. az előző évhez hasonlóan volt herpeto-képzőművészeti, valamint a természetvédelemről, kutatásokról és a szakirodalom használatáról szóló foglalkozás is. a túrák során és utánuk a résztvevők önállóan végezték a fajok határozását és az előfordulások szakszerű rögzítését a Herptérképen.

Az Országos kétéltű- és hüllőtérképezési programunk 2019-ben is eredményes évet zárt, az önkéntesek összesen 2896 új adatot küldtek be a honlapra, így a működés első 9 évében már 60 178 előfordulási adat (39 198 kétéltű és 20 980 hüllő) gyűlt össze a hazai herpetofaunáról. az elmúlt évben összesen 246 új feltöltő regisztrált, akik közül 210-en megfigyelést is töltek fel. Eddig 1105-en osztottak meg adatot az összesen regisztrált 1578 felhasználó közül. Jelenleg a legtöbb adatpont (6735) a barna ásóbéka megfigyeléséről érkezett, míg a leggyakrabban észlelt hüllő a mocsári teknős (4509) volt.

Az előző évekhez hasonlóan szakosztályunk idén is kiválasztott egy fajt, amelyre 2019-ben megkülönböztetett figyelem irányult. 2019-ben az év kétéltűje címet a foltos szalamandra kapta. az év folyamán – a hagyományokhoz híven – e faj szélesebb körű megismertetését tűztük ki célul ismeretterjesztő cikkek, előadások, képválogatás, használati és emléktárgyak, vándorkiállítás és rajzpályázat segítségével. 2019. október 31. és november 1. között háromnapos bükki herptúrát szerveztünk, hogy megfigyelhessük az év kétéltűjét a Bükk hegységben. Továbbá célunk volt, hogy felmérjük a Nyugat-Európában gyorsan terjedő szalamandraevő kitridgomba esetleges jelenlétét a hazai foltossalamandra-állományokban. a genetikai elemzés azt mutatta, hogy a hazai foltossalamandra-állományok nem hordozzák a kórokozót, így valószínűleg Magyarországon a természetes farkos kétéltűállományokban nincs jelen a szalamandraevő kitridgomba.

EMLŐSVÉDELMI SZAKOSZTÁLY (EVSZ)

Az EVSZ részvételével 2019-ben indult szlovák és ukrán partnerekkel együttműködésben a „Bat4Man: Antropogén környezetben élő denevérállományok védelme ÉK-Magyarország területén” című interregionális projekt. a program keretében gyakorlati védelmi beavatkozások történnek, „denevérbarát templom/épület” minősítési rendszer kialakítására, valamint védelmi útmutatók, ajánlások készítésére kerül sor.

A szakosztály a MOL támogatásával közreműködött a szinpetri református templomban élő denevérállomány megőrzésében. Kiadvány készült az épületek denevérbarát felújításához (Boldogh S. A.

[szerk.]: Útmutató denevérvédelmi intézkedésekhez és a denevérbárát épületfelújításokhoz. a mesteréges éjszakai megvilágítás hatása a denevérekre és a védekezés lehetőségei. MME-EVSZ, Budapest, 2019, 13). Folytatódott a nagy patkósdenevér állományainak gyakorlati védelmét szolgáló, már korábban is sikeres program. Míg a természetvédelmi kontroll alatt nem álló állományok esetében csökkenés, addig a kezelt épületekben élőknél érdemi növekedést lehet tapasztalni.

2019 az Év Emlőse programban a hiúz éve volt, amelynek lebonyolításában szakosztályunk tagjai is aktívan részt vettek. a gazdag program a Vadonleső munkatársai által szervezett novemberi Hiúz Gála és Forगतag elnevezésű eseménnyel zárult, amelynek a Magyar Természettudományi Múzeum adott otthont.

TERMÉSZETVÉDELMI PROBLÉMÁK

ÁRAMÜTÉS-MEGELŐZÉSI PROGRAM

A madarakat veszélyeztető egyik legjelentősebb emberi eredetű tényező az elektromos hálózatokon bekövetkező áramütés és vezetékekkel történő ütközés. Ütközéses madárelhullás sajnos történhet minden (nagy-, közép- és kisméretű) szabadvezeték-hálózaton, míg áramütés a középfeszültségű szabadvezeték-oszlopain jellemző, amikor a madár teste két vezető egyidejű érintésével (fázis-fázis zárlat) vagy egy vezető és egy földelt oszloplelem (pl. keresztartó kar vagy leesésgátló) egyidejű érintésével (földzárlat) képez hidat. a madarak számára ez legtöbbször halálos kimenetelű.

A 2018. évi MME-felmérés alapján a fokozottan védett fajok elhullását, valamint a jelentős madárpusztulást okozó helyeken a szolgáltatók az Akadálymentes Égbolt Megállapodás alapján 2019-ben önként kezdték meg az 591 helyszín átalakítását. az E.ON Hungária Zrt. a szolgáltatási területére eső 71 helyszínt 2021-ig, az ELMŰ és az ÉMÁSZ Hálózati Kft. a 145 legveszélyesebbnek bizonyuló

hálózati szakaszon 2023-ig végzi el a szükséges beavatkozásokat, az NKM Áramhálózati Kft. pedig a 375 helyszínen 2023-ig méri fel az elvégzendő feladatot, és építi át az egyes vezeték szakaszokat függőszigetelés hálózattá, vagy ahol ez lehetséges, cseréli földkábelre a vezetéket. az Agrárminisztérium KEHOP projektjének keretében közel 2200 km középfeszültségű vezeték szakasz célzott ellenőrzése történt meg egyesületi tagjaink, önkénteseinek segítségével. Ezek alapján elkészült a hazai teljes hálózat műszaki minősítése, érintve minden eddig lezajlott projekt területét és a szolgáltatók saját beavatkozásait is. a korábban az oszlopokra szerelt megfigyelőkamerák anyagának feldolgozása is megtörtént (25 ezer felvétel 26 madárfajról), aminek köszönhetően olyan megoldásokat is ki lehetett szűrni az új műszaki szabvány szerinti válogatáskor, amelyek eddig innovatívnak tűntek, de ténylegesen nem bizonyultak madárbarátoknak. Így madárbarát tartóoszlopokkal épülhet a jövő hálózata. az NKM Áramhálózati Kft. elkezdte egy 10 éve várt, 800 mm hosszú feszítőszigetelő alkalmazását. a tavasszal megkezdett tárgyalások alapján a MÁV hálózatán is megkezdődött a madárvédelmi szempontoknak megfelelő kialakítások rendszerszintű alkalmazása. a Ragadozómadár-védelmi Szakosztály felmérői közel 600 km szakaszt ellenőriztek olyan adathiányos régiókban, ahonnan a KFO felmérések kezdete óta nem vagy csak nagyon kevés felmérés zajlott. Országosan 5 további mintaterületen a Kisalföldi, a Veszprém, Békés, Hajdú-Bihar Megyei és a Bükk Helyi Csoportok csapatai vettek részt egy hagyományteremtő jelleggel indított felmérésben. a rendszeresen elvégzett felmérések havonta szolgáltatnak adatokat az éves madárpusztulás dinamikájáról.

MÉRGEZÉSMEGELŐZÉSI PROGRAM

A 2000-es évek közepétől a ragadozó madarakat veszélyeztető antropogén tényezők közül a mérgezés vált a leggyakoribb és legjelentősebb veszélyforrássá. az elsősorban róka és varjúfélék ellen kihelyezett mérgezett csalétekkel vagy az azok által elpusztult tetemekből táplálkozó madarak is áldozatul esnek a felelőtlen és illegális tevékenységnek.

Az MME által koordinált PannonEagle Life+ (LIFE15 NAT/HU000902) projekt keretében 2016-tól már öt európai ország együttműködésével zajlik a mérgezések elleni összehangolt fellépés. Szlovákiában, Csehországban és Magyarországon négy keresőkutyás egység összesen hét keresőkutyával dolgozik a mérgezéssel kapcsolatos esetek feltárásán és megelőzésükön. Ezenfelül egy központi adatbázisban gyűjtjük össze a Pannon régióban tapasztalt mérgezéses vagy feltételezett mérgezéses eseteket a csapdázás, lelövés és a ragadozó madarakat érintő egyéb bűnügyek mellett.

A 2019-es év magyarországi viszonylatban sajnos több szempontból is kirívónak bizonyult: 48 illegális, feltételezett és véletlen mérgezéses esetben 17 parlagsas- és 7 rétisastetem került meg. Bár a fő problémát továbbra is a szándékos ragadozómérgezések jelentik a legtöbb ragadozómadár-faj számára, az utóbbi két évben elharapódzó illegális hörcsögmérgezések következtében drasztikusan megnőtt a másodlagos mérgezésben elpusztuló parlagsasok száma. a legnagyobb gondot egyértelműen a kereskedelmi forgalomban is kapható brodifakum hatóanyagot tartalmazó készítmények okozzák. Ez a hatóanyag jelenleg Magyarországon az engedélyezési okiratban megjelölt módon, azaz kis dózisban, lakossági felhasználásra, kizárólag beltérben vagy zárt etetőállomásokon használható egér és patkány irtására. a gyakorlatban azonban illegális forrásból hatalmas tételek jutnak hozzá a felhasználók.

A mérgezéses esetek visszaszorításának és azok felderítésének nem elhanyagolható eszköze a szemléletformálás, valamint a szakmai érdekcsoportok tájékoztatása is. a Mérgezőmegelőzési Munkacsoport, valamint az MME és a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (KNPI) mérge- és tetemkereső kutyás egysége 2019-ben is számos hazai és nemzetközi szakmai konferencián, rendezvényen vett részt, ahol előadások és bemutatók segítségével biztosított betekintést a nagyközönség, valamint a szakmai érdekcsoportok számára a mérgezéses esetekről és a mérgezés elleni fellépés lehetőségeiről.

Korábban a PannonEagle Life+ projekt keretében lehetőség nyílt a mérge- és tetemkereső egységek bővítésére, aminek köszönhetően az MME egysége a Carlo nevű belga juhászkutyával egészült ki. a Kiskunsági Nemzeti Park területén a természetvédelmi őrszolgálat részeként egy új egységet hoztak létre a Samu nevű német juhászkutya munkába állításával.

Az MME egységének első keresőkutyája, Falco 2013 óta látja el kimagasló eredménnyel a mérgezések helyszínelését. Hét aktív munkában töltött év után még mindig sikerrel alkalmazható ezekre a speciális feladatokra. Munkája segítése céljából 2019 őszén elkezdődött az egység harmadik kutyájának, a Hella nevű német juhászkutya kiképzése.

FAJMEGŐRZÉSI PROGRAMOK

PARLAGISAS-VÉDELMI PROGRAM

Az MME és Természetvédelmi Őrszolgálat együttműködésében az aktív parlagisas-fészkek megkeresését és a költés megkezdésének ellenőrzését március és április hónapok során végzik el a helyi koordinátorok. A költési sikerre vonatkozó adatok döntő részét minden évben június 5–25. között rögzítjük, amikor is két vagy három párhuzamosan dolgozó csapat lehetőség szerint az ország összes ismert aktív parlagisas-fészket végig látogatja. az ekkor általában 4–7 hetes fiókák számát és korát, illetve a megíusult költések esetében annak lehetséges okát és idejét a fészkes fák megmászásával, illetve drónnal történő ellenőrzésével határozzuk meg. az állomány növekedésével párhuzamosan az utóbbi módszert egyre gyakrabban használjuk, ezért a gyűrűzött fiókák aránya az elmúlt években lecsökkent.

A parlagi sas magyarországi fészkelő állományát 2019-ben 290-300 pár közé becsültük, amely egy több évtizedes lassú növekedés eredménye, hiszen a 80-as években még a kipusztulás szélén állt a faj Közép-Európában. Összesen 282 aktív parlagisas-fészket sikerült feldehítenni, ugyanakkor az állomány növekedésével párhuzamosan megnőtt az olyan territóriumok száma, ahol megfigyeltek fészkepítést, de költést (tojásrakást) nem állapítottunk meg. Ez a jelenség az újonnan párba állt fiatal párok egy részénél természetesnek tekinthető, de az egyre nagyobb számú fészkelőállomány esetében óhatatlanul előfordulnak kismértékű adathiányok is. Tavasszal 237 pár kezdett bizonyítottan költésbe, de 49 költés (21%-uk) megíusult, így 188 sikeres fészkből mintegy 347 fióka repült ki (1,46 fióka/költő-pár). a fiókák közül 130 példányt (37%-ukat) egyedi jelölőgyűrűvel láttunk el, valamint tollmintáikból egyedi DNS-ujjlenyomatot készítettünk. a költések ellenőrzése során a szülő madarak vedlett tollait is összegyűjtjük, hogy a költő egyedeket zavarás nélkül, genetikai módszerekkel

nyomon tudjuk követni. az összegyűjtött zsákmánymaradványok segítségével pedig az egyes párok táplálkozási szokásairól szerzünk pontos információkat, amely szintén fontos információ a fajmegőrzési programok számára. Természetes fészkekben nevelkedő parlagisas-fiókára 2019-ben nem szereltünk műholdas jeladót, ugyanakkor az év során a Sasközpontból repatriált öt parlagi sas természetbe történő visszailleszkedését idén is jeladók segítségével követtük nyomon.

A magyarországi parlagisas-állomány felmérése 2019-ben a PannonEagle LIFE+ projekt (LIFE15NAT/HU/000902) keretében, az Európai Unió LIFE Nature programjának támogatásával és a magyar agrárminisztérium társfinanszírozásával valósul meg. a 2022-ig tartó projekt öt ország szervezeteinek a részvételével az egész Kárpát-medencei parlagisas-állomány védelmét célozza, elsősorban az illegális ragadozómergezések visszaszorításával. További információk és letölthető dokumentumok a PannonEagle Life projektről a www.parlagisas.hu honlapon találhatóak.

További információk: www.parlagisas.hu

KERECSENSÓLYOM-VÉDELMI PROGRAM

A kerecsensólyom korán kezd költeni. az időjárás függvényében február közepén már nászrepülhetnek, március közepén pedig az első fészekaljakat is lerakhatják. a fiatalok 42–47 nap után, általában június elején repülnek ki a fészekből. a jeladóval követett fiatal példányok adataiból és a terepi megfigyelésekből tudjuk, hogy ezután még további másfél-két hónapig a szülői revírben maradnak, ahol az öreg sólymok vadászni tanítják őket. az önállóvá válás után a kelet-európai kerecsenek elsősorban az alföldi területeken kóborolnak, majd október–december között egy részük Dél-Európába vagy Észak-Afrikába vonul telelni. a tojók ritkán már másodéves, a hímek két-három éves korukban állhatnak párba. a párok életük végéig összetartanak. a költőpárok általában egész évben a fészkelőterületükön tartózkodnak, de télen, táplálékhiány esetén kedvezőbb élőhelyeket keresnek.

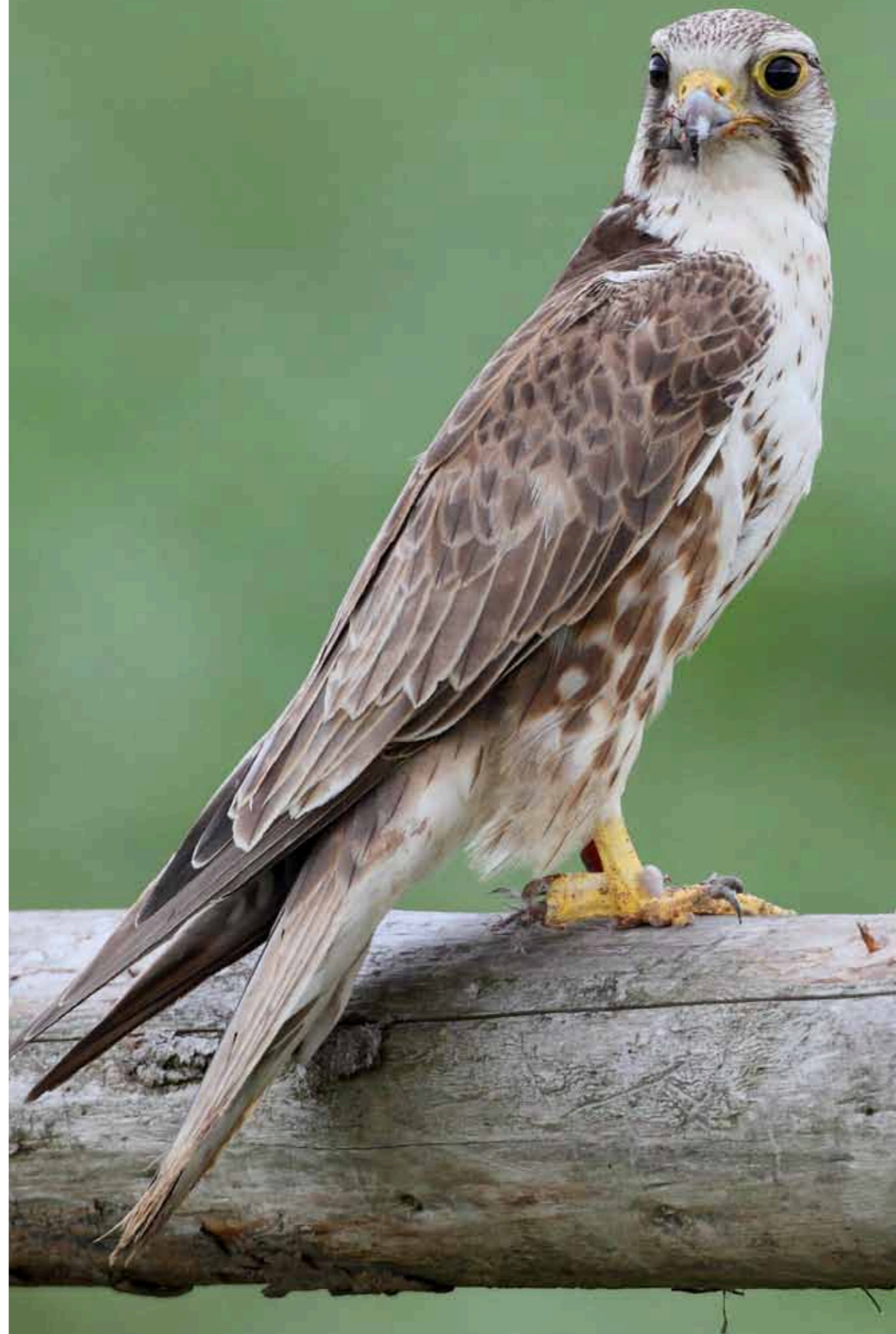
Kerecsensólyommal a monitoring adatok és a jeladós nyomkövetővel felszerelt példányok adatai alapján elsősorban a Duna–Tisza közén és a tiszántúli, nagy kiterjedésű mezőgazdasági területeken találkozhatunk.

A kerecsensólyomra irányuló fajmegőrző tevékenységünk az állami természetvédelemmel együttműködve – különböző programok keretében – 2019-ben is folytatódott. E programok közül a legjelentősebb „A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében” című projektet (LIFE13 NAT/HU/000183) követő After-LIFE program. Kora tavasszal, az elmúlt évekhez hasonlóan, a nemzetipark-igazgatóságoknál dolgozó kollégákkal közösen ellenőriztük az ismert kerecsensólyom-revíreket. Országosan 152 fészket foglaltó párt sikerült felderíteni, amelyek közül két pár költési sikeréről ellenőrzés hiányában nincs adatunk. 23 pár költése meghíusult. Sikeresen 127 pár költött, összesen 347 fiatal repült ki. az átlagos költési siker 2,7 fióka/fészek volt. az országos állományt 152-168 párba becsüljük.

2019-ben a program keretében az ország különböző részein lévő kerecsensólyom-fészkekhez a fiókanevelés időszakában (május vége – június eleje) a zsákmányállatok meghatározása érdekében összesen 17 vadmegfigyelő kamerát helyeztünk ki. az így gyűjtött képek kiértékelése folyamatban van.

Jelenleg két öreg hím és egy öreg tojó példányon van jeladó. Pest megyében – a MAVIR segítségével – két mesterséges fészek került kihelyezésre egy-egy nagyfeszültségű vezetékoszlopra. Karbantartás céljából öt fészekben kicseréltük a sódert. a Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. az Agrárminisztériummal, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel, valamint a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.-vel együttműködve 2019. október 17-én 10. alkalommal szervezett nemzetközi madárvédelmi konferenciát, amelyen kilenc ország képviseltette magát. a konferencia évről évre alkalmat teremt arra, hogy a hazai és a külföldi szakemberek megosszák egymással tapasztalataikat, valamint bemutassák azokat a nemzetközi gyakorlatokat, amelyekben a madárvédelmi problémák megoldásában működnek együtt a távvezetékek környezetében.

További részletek a programról a www.sakerlife3.mme.hu oldalon olvashatók.

KÉKVÉRCSE-VÉDELMI PROGRAM

Célkitűzésünk, hogy nemzetközi LIFE projekt nélkül is sikerüljön fenntartani a faj védelmében elért eredményeket (megkísértük a hevesi perempopulációban költő párok számát, és megelőztük a szlovákiai maradványpopuláció további elaprózódását). Saját megtakarításainkon túl 2019-ben egy pályázat, egy alvállalkozási szerződés, a Kék könyv bevételei és adományok álltak rendelkezésre a kékvércse-védelmi feladatok fedezeteként.

2019-ben a kékvércsek költéséhez nélkülözhetetlen vetési varjak okozta (főleg belterületi) konfliktusok kezelésére tervet dolgoztunk ki Szombathely város önkormányzata számára. Egy komplex parkfejlesztési és környezeti nevelési programjavaslattal igyekeztünk megalapozni a Pelikán park madarainak együttélését a környék lakóival.

Szlovák és cseh partnereinkkel közös, a Visegrádi Alapnál nyert projektünk keretében monitoroztuk a Dél-Jászságban költő és vonuló kékvércse-állományt. a 45 pár közül 44 sikeres volt, ami kiemelkedően jónak számít. a sikeres fészekaljok átlagos fiókaszáma 3,16 volt, a vizsgálati terület műfészkeiből 139 fióka repült ki.

Munkacsoportunk 1200-1300 pár közötti költő kékvércse-állományt regisztrált 2019-re, mely az évtized elejére megerősödött, és az elmúlt években már csak az eltartóképesség körül ingadozik. a 20 magyarországi őszi gyűlekezön végzett szinkronszámlálások során egyszerre látott kékvércsek száma 3689 volt.

A Kék könyv két, 2019-hez köthető díjat is kapott: a legszebb magyar tudományos-ismeretterjesztő mű lett, valamint elnyerte a legjobb angolul (is) kiadott, madártani témájú könyv első díját.

További információk a projektről és a fajvédelmi programról:
www.falcoproject.eu

SZALAKÓTAVÉDELMI PROGRAM

„A szalakóta védelme a Kárpát-medencében” című LIFE (LIFE13/NAT/HU/000081) program fontos mérföldkőhöz érkezett 2019-ben: megtörtént a zárómonitoring, azaz a projektcsapat (MME-alkalmazottak, a nemzeti park-igazgatóságok természetvédelmi őrrei és az önkéntesek) felmérte a Magyarországon költő szalakóták számát.

Az adatok feldolgozása után kiderült, hogy az elmúlt évek kedvező folyamata folytatódott: több mint 2000 pár költött hazánkban. Ha visszatekintünk az elmúlt évtizedek állományváltozásaira, akkor az 1980-as évek közepén tapasztalható mélyponthoz (300-600 pár) képest az állomány megnégyszereződött, ami egyértelműen az aktív természetvédelmi beavatkozásoknak köszönhető. Egyik fontos eredmény, hogy a természetes odúkban költő párok száma folyamatosan emelkedik, hiszen a fő cél az, hogy a Kárpát-medencében költő szalakótapopuláció emberi beavatkozás nélkül is fennmaradjon. A vonuláskutatás is sikeresen folytatódott, hála Eleven nevű madarunknak, amely harmadik alkalommal indult el a teletérületére, és reménykedünk abban, hogy a negyedik költési szezonja is sikeresen fog zárulni, miután visszatér Botswana-ban található téli szálláshelyéről. 2019. november 8-án Szatymaz és Sándorfalva között, a szegedi Fehér-tó mellett megnyílt a Szalakóta Látogatóközpont. a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság beruházásaként épült bemutatóhely üzemeltetését egyesületünk végzi. a Csongrád Megyei Helyi Csoportunk ökoturisztikai és környezeti nevelési programokat szervez ott: szakvezetéses túrákkal, madárgyűjtési bemutatókkal, ismeretterjesztő programokkal és ornitológiai táborokkal várja a látogatókat. Mindemellett továbbra is folytatódnak az itt évek óta végzett kutatási munkák, monitorozások.

További információk:
www.rollerproject.eu

FEHÉRGÓLYA-VÉDELMI PROGRAM

2019-ben a korábbi évekhez képest nagyobb területre kiterjedően végeztük el a fészkelő állomány felmérését, csaknem az összes hazai fészkekről gyűjtöttünk adatokat. Önkénteseink a vizsgált területeken összesen 3361 lakott fészke adatait töltötték fel a fehérgólya-adatbázisunkba. 209 településen 330 fészekben 952 fehérgólya-fiókára került gyűrű, és többségüket a Gólyaroadshow rendezvénysorozat keretében jelöltük meg, melynek összesen 3000 látogatója volt. Országos viszonylatban a szokásosnál kicsit rosszabb év volt: az átlagos fiókaszám 2,3 körül alakult, és a lakott fészkek 59%-ában volt sikeres a költés. a hazai állomány továbbra is csökkenő tendenciát mutat, amit a Mindennapi Madaraink Monitoringja program adatai is megerősítenek. a csökkenés főként a Dunántúlon jelentős, a Tisza mentén több megyében stabil, vagy enyhén növekszik az állomány. a 2019. évi adatok részletes feldolgozása után az eredményeket közzétesszük az MME honlapján és 2020-ban az MME Tudományos Ülésén is bemutatjuk.

Az év során több mint 100 esetben kaptunk bejelentést sérült, áramütött vagy más okból bajba jutott gólyákról. Minden esetben igyekeztünk önkénteseink segítségével gondoskodni a kézre került példányokról. Továbbra is nagy problémát jelentenek a fészkek környékén található, veszélyes középvezetőszerű oszlopok. Elsősorban a nehezen szigetelhető transzformátoroszlopok okoznak gondot, amelyek a frissen kirepült gólyákra nézve komoly veszélyt jelentenek. Manapság is több száz „veszélyeztetett fészkek” van, amelyeknél évről évre előfordul fiókapasztulás. Ennek megoldásában folyamatosan együttműködünk a nemzeti-park-igazgatóságokkal és az áramszolgáltatókkal.

További információ: golya.mme.hu

RÁKOSIVIPERA-VÉDELMI PROGRAM

Két korábbi sikeres LIFE program után 2019-ben ismét elnyerte az Európai Bizottság támogatását az MME által koordinált, „A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a Pannon régióban” című, 2019 és 2025 között zajló LIFE projekt, melynek célja, hogy segítse a hazai rákosivipera-állományok hosszú távú fennmaradását. Ennek érdekében a szakemberek a faj

jelenlegi élőhelyeinek védelmét, a zárt téri tenyésztés és a kibocsátások hatékonyságának fokozását, a feldarabolódott élőhelyek ún. zöldfolyosók létrehozásával történő ismételt összekapcsolását és ezzel a rákosivipera-állományok méretének és elterjedésének növelését tűzték ki célul.

a jelenlegi projektben is főszerepet játszó Rákosivipera-Védelmi Központban 2004 óta történik a viperák zárt téri tenyésztése.

2019-ben 394 rákosi vipera született, így 2004 óta 3250 kígyó látta meg a napvilágot a központban. Jelenleg közel 600 egyedről gondoskodunk mesterségesen, de természetközeli körülmények között. Munkánkat a Fővárosi Állat- és Növénykert a viperák folyamatos állatorvosi ellenőrzésével és rovartráplálékának biztosításával segíti. az év során a Kiskunsági és a Fertő-Hanság Nemzeti Park négy élőhelyére összesen 44 rákosi vipera került kibocsátásra, 510 egyedre növelve a program által eddig elengedett viperák számát. Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy ezt az egyedülálló fajt minél több emberrel ismertessük meg, ezért a központban egész évben várjuk a látogatókat. 2019-ben több mint 500 érdeklődőt fogadtunk, és mutattuk be számukra a faj megőrzéséért végzett munkát.

További információ: www.rakosivipera.hu

TŰZÖKVÉDELMI PROGRAM

Az MME tűzökkel kapcsolatos természetvédelmi tevékenységeit a LIFE 15/NAT/AT000834 számú, „A tűzök határon átnyúló védelme Közép-Európában” című, 2016 és 2023 között zajló, osztrákmagyar együttműködésben megvalósuló LIFE projekt határozza meg, amelynek célja a Kárpát-medence tűzökállományát fenyegető legfontosabb veszélyeztető tényezők mérséklése, kezelése. a projekt elsődleges célkitűzései a kifejtett tűzök számára a legfőbb veszélyforrást jelentő középvezetőszerű légvezetékek földkábelre történő kiváltása, a tűzokélok helyeken a faj ökológiai igényeihez igazodó mezőgazdasági művelés elősegítése, valamint térségi szintű ragadozógazdálkodási tevékenység megvalósítása a költségi veszteségek csökkentése érdekében. a 2019. évi szinkronszámlálás eredménye alapján a hazai populáció nagyságát mintegy 1600 példányra becsültük. a környező országok állományával együtt a Kárpát-medence tűzökpopulációja több mint 2200 egyedből áll. a lassan növekvő állomány védelme érdekében 2019-ben a Nemzeti Közművek saját beruházásával befejeződött a Kunpeszér és Tarászgyörgy térségében a középvezetőszerű légvezeték földkábelre való kiváltása, ezzel a Felső-Kiskunság tűzokélok helyein mindösszesen 34,8 km-es szakaszon szűnt meg a légvezetéknek ütközés veszélye.

Kiemelkedő célkitűzésünk a tűzokbarát gyep- és szántóföldi gazdálkodás szakmai megalapozása és elterjesztése, ezt segítette 2019. május 23-án megtartott nemzetközi konferenciánk is. Ezenkívül számos szakmai fórumon, konferencián, kiállításon és egyéb szakmai fórumokon tartottunk előadásokat a természetvédelmi mezőgazdasági prioritásokról.

A gyepek természetvédelmi jelentősége kiemelkedő. a gazdálkodók egyedi döntései nagymértékben meghatározzák a tűzök és számos további, agrárterülethez kötődő madárfaj jövőjét, ezért a természetkímélő gyeptermelési gyakorlatokkal kapcsolatos tudást, gyakorlati információkat összesíti a „Természetközeli gazdálkodási gyakorlatok útmutatója – Gazdálkodás Natura 2000 gyepterületeken” címmel 2019 őszén 2000 példányban megjelent kiadványunk, amelyet eljuttattunk a gazdálkodóknak.

Ugyancsak a természetkímélő gazdálkodást segíti a Madárhatározó mobilapplikációban a „Madárbarát gazdálkodó” modul, amely a gazdálkodók számára nyújt hasznos információkat a mezőgazdasági területen élő madárfajokról.

2019-ben is folytatódott a felnőtt és fiatal tűzök GSM-jeladókkal való felszerelése mozgásuk és élőhelyhasználatuk követése érdekében. az így nyert adatok hozzásegítettek a tűzök védelmét jobban szolgáló, a faj valós igényeinek megfelelő mezőgazdasági gyakorlatok alkalmazására vonatkozó javaslatok kidolgozásához és a tűzokélok helyek hosszú távú megőrzéséhez szükséges intézkedések meghatározásához.

További információ:

www.tuzok.hu, www.natura.2000.hu

FONTOS MADÁRÉLŐHELYEK (IBA) ÉS NATURA 2000 TERÜLETEK VÉDELME

2019 januárjában indult útjára a hazai Natura 2000 gyepterületek megőrzésével foglalkozó Pannon gyepek megőrzése Integrált LIFE (LIFE17 IPE/HU/000018) projekt, amelyben az MME partnerként vesz részt. a gyepek kiemelt jelentőségű, természeti értékekben gazdag élőhelyek, amelyek csak akkor tarthatók fenn hosszú távon, ha legeltetéssel vagy kaszálással művelik azokat, a program éppen ezért a természetvédelem és a mezőgazdaság együttműködésére épül. Ennek érdekében az MME több fontos területen is együtt dolgozik a projektben részt vevő nemzetipark-igazgatóságokkal és más szervezetekkel. a Natura 2000 gyepek állapotát az MME Monitoring Központja méri fel nyolc év alatt többször is, így követhető lesz a nemzetipark-igazgatóságok által végrehajtott élőhelyfejlesztési, illetve élőhely-helyreállítási beavatkozások hatása. a projekt első négy évében elkészítjük 11 madár- és 2 hullófaj fajmegőrzési tervét. Új irányként kiemelt figyelmet szentelünk négy, európai szinten kedvezőtlen helyzetben levő partimadár-faj (nagy goda, nagy póling, bíbic és piroslábú cankó) felmérésére és védelmére. az érintett fajok között van még öt ragadozó madár (kerecsensólyom, békászó sas, darázsölyv, kigyászölyv és hamvas rétihéja), a haris, a kis őrgébics és két gyík (pannonyíky és homoki gyík), amelyeknek a védelme a gyepek élőhelyekhez kötődik. Fontos szerepet kap még a szemlélet-

formálás és a partnerség, melynek részeként a gyepek megőrzésében érdekelt különböző szakterületek képviselői olyan továbbképzéseken vehetnek részt, amelyek segítik őket egymás szempontjainak jobb megértésében, így a hatékonyabb együttműködésben. Képzéseket szervezünk a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával együttműködve agrár-szaktanácsadók számára, amelyek keretében a természetvédelmi előírások célját és értelmét oktatjuk. a szaktanácsadókon keresztül a velük kapcsolatban álló gazdálkodók is mind szélesebb körben ismerhetik meg a gyepek természetvédelmi jelentőségét és a gyepegzálkodásra vonatkozó természetvédelmi előírások hátterét. az agrárszektorban szánt képzések mellett a nemzetipark-igazgatóságok munkatársainak biztosítunk képzéseket a konfliktuskezelés, részvételi tervezés módszereiről annak érdekében, hogy gyümölcsözőbb, partneri kapcsolatot építhessenek ki a gazdákkal és más területhasználókkal. Önkéntesek bevonásával rendezvényeken a laikus érdeklődők is betekintést nyerhetnek játékos formában a gyepek élővilágába, a fajok védelmébe és a gyakorlati természetvédelembé. a képzések mellett az MME jelentős részt vállal a hazai gyepterületekre vonatkozó stratégiai dokumentum, illetve az azt megalapozó tudományos elemzések elkészítésében. a dokumentum célja az, hogy alapot adjon későbbi szabályozások megalkotásához, a jelenlegi szabályok felülvizsgálatához, és olyan gondolkodásmódot tegyen lehetővé, amelyben a gazdálkodás, a természetvédelem és az olyan jövőbeni kihívások, mint a klímaváltozás, egyre erősödő hatásai egységes rendszerben kaphassanak helyet.

További információk: www.grasslandlifeip.hu

MADÁRÁLLOMÁNYOK NYOMONKÖVETÉSE

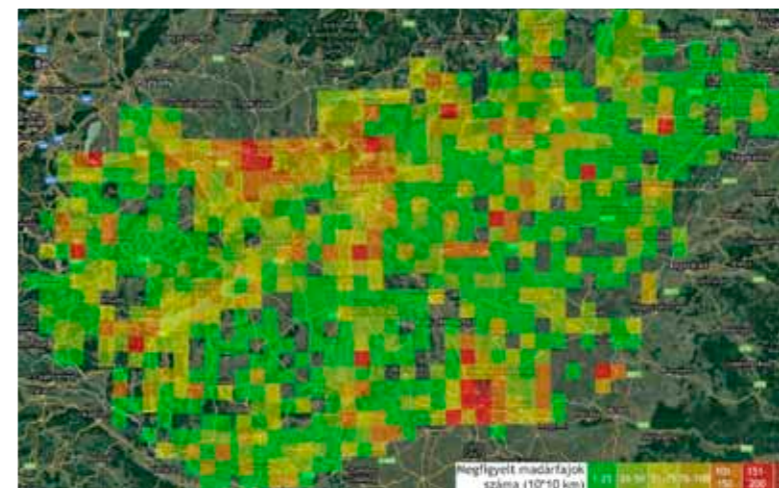
Egyesületünk működteti hazánk egyetlen, az ország egész területéről adatokat gyűjtő, elsősorban madarakra, illetve kétéltű- és hullófajokra koncentráló Monitoring Központját. Jelenleg a két legjelentősebb, a madarak állományait monitorozó és térképező program a Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM) és a Madáratlasz Program (MAP). az MMM program az egyesület és a magyar természetvédelem számára nélkülözhetetlen adatokat szolgáltat a biológiai sokféleség (biodiverzitás) és a gyakori madárfajok állományainak alakulására vonatkozóan. az elmúlt 21 évben 1265 négyzetben történtek MMM-számlálások. 2019-ben mintegy kétszáz négyzetből (2,5*2,5 km-es mintaterületek) 446 terepnapló adatait dolgoztuk fel. az MMM monitorozó adatbázisa (mmm.mme.hu) jelenleg mintegy 19 millió rekordot tartalmaz.

További információk: mmm.mme.hu

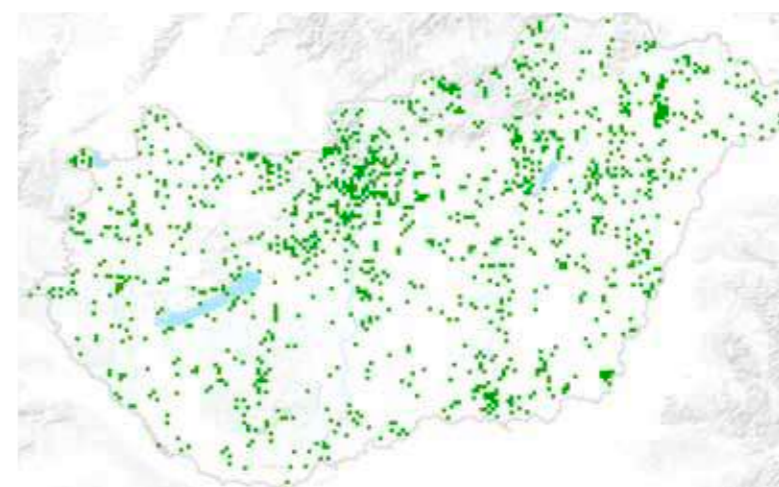
A MAP 2014-ben a központ koordinálásával kezdődött el, és a kiemelten fontos munka keretében a magyar madármegfigyelők feltérképezték hazánk madárfajainak állományait. Bár 2018-ban a Madáratlasz könyv elkészítéséhez szükséges felmérések befejeződtek, az adatgyűjtés folytatódott, és már több mint 24 millió adatrekord gyűlt össze az adatbázisban (map.mme.hu) az 1800 résztvevőnek köszönhetően. az adatbázisban 2019-ben is további hasznos funkciókat fejlesztettük, immáron az újonnan kitűzött céljainknak megfelelően.

További információk:
map.mme.hu

A Madáratlasz program (MAP) adatbázisának áttekinthető térképe a 2019. évi felmérésekről

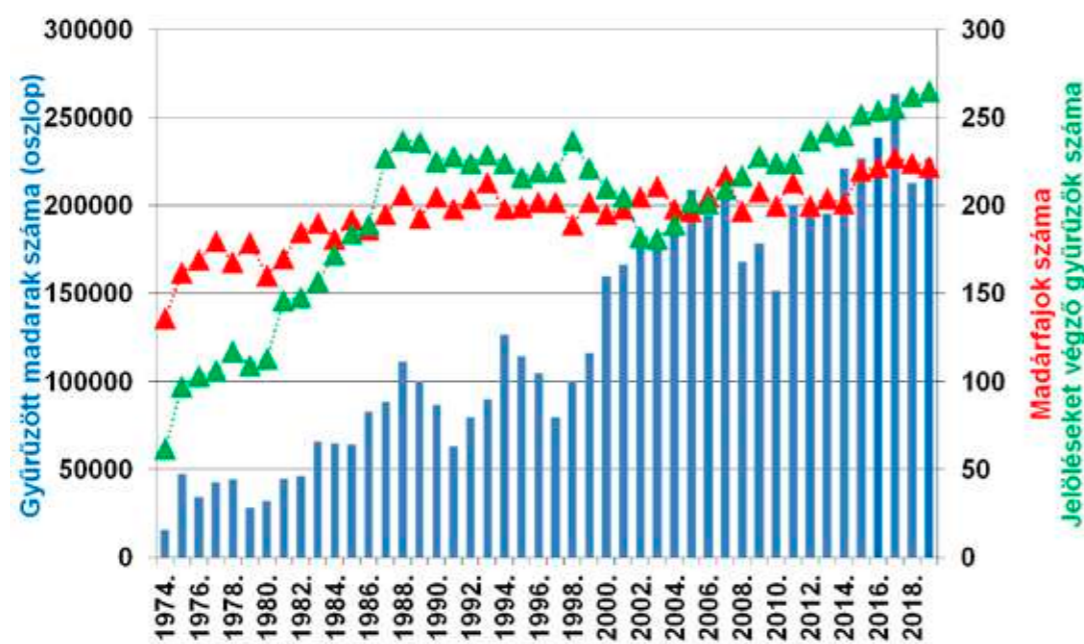
A Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM) keretében 1999 és 2019 között vizsgált mintaterületek

MADÁRGYŰRÜZÉS

Az MME Madárgyűrűzési Központja 1976 óta a hazai madárgyűrűzés szakmai irányító szervezete: nyilvántartja a magyarországi madárgyűrűzőket, kezeli a magyar madárgyűrűzési adatbankot, amely jelenleg 7,1 millió adatot tartalmaz. a központ kapcsolatot tart a külföldi társközpontokkal, valamint a madárgyűrűzés szakmai ernyőszervezetével, az Európai Madárgyűrűzési Szövetséggel (EURING, European Union for Bird Ringing), továbbá biztosítja a sorszámozott ornitológiai jelölőgyűrűket a madárgyűrűzők részére. Jelenleg 450 madárgyűrűző van a rendszerünkben, akik közül 279 aktív státuszú. a madárgyűrűzők jelentős része az MME tagja. 2019-ben Magyarországon összesen 222 madárfaj 226 401 példányát jelölték meg, legnagyobb számban széncinegét (28 843 példány), cserregő nádiposzátt (22 320 példány), füstű fecskét (19 887 példány), kék cinegét (15 332 példány), foltos nádiposzátt (14 768 példány), barátposzátt (12 977 példány) és vörösbegyét (12 417 példány). a meggyűrűzött madarak egy része fiókkorban kapta az egyedi azonosítót, összesen 94 madárfaj 23 590 példány. a gyűrűzések fele a madárgyűrűző állomásokon történt, és a jelölések mellett 35 011 visszafogást is regisztráltak. az ornitológiai (fém) jelölőgyűrű mellett teleszkóppal vagy akár szabad szemmel is leolvasható színes, egyedi kóddal ellátott műanyag jelölőgyűrűket vagy színekombinációs jelöléseket is alkalmaznak a gyűrűzők. 2019-ben 70 madárfaj 7557 egyedére került ilyen színes jelölés. 2019-ben az MME Madárgyűrűzési Központjának munkatársai a gyűrűzési és visszafogási adatok kezelése mellett összesen 3746 megkerülési levelet, bennük nyolcezer adatrekordot dolgoztak fel. a Tringa (T-ring application) online madárgyűrűzési adatbázist kezelő alkalmazás segítségével a gyűrűzők és a megfigyelők saját maguk is feltölthetik és kezelhetik az adataikat a madárgyűrűzési adatbankban. 2019-ben 278 felhasználónak köszönhetően a hazai madárgyűrűzési és megfigyelési adatok 45 százaléka ezúton érkezett a rendszerbe. az egyes madárfajok hazai monitoring- és madárgyűrűzési eredményei megtekinthetők a Magyarország madarai weboldalon (www.mme.hu magyarorszagmadarai).

Magyarországon meggyűrűzött madarak száma 1974- 2019.

TÁRSADALMI KAPCSOLATOK

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület egyik fő célja a természetvédelem ügyének hatékony és széles körű képviselete. Ebben a törekvésünkben a legfontosabb célcsoportunk és egyben partnerünk a lakosság, tagjaink és önkénteseink. Céljainkat együtt, együttműködve érhetjük el. Ezt a fontosabb munkát – a külső és belső kommunikációt, a tagnyilvántartást, a kiadványok tervezését, a rendezvények szervezését, az oktatási program, az Év madara program, a Madárbarát kert program koordinálását, valamint az adományszervezést – országos szinten a Központi Irodában működő Társadalmi Kapcsolatok Osztálya (TKO) koordinálja.

MADÁRTÁVLAT MAGAZIN

Az 1994-ben indult, negyedévente megjelenő folyóirat célja a tagság tájékoztatása. a folyóiratot az érvényes tagsági kártyával rendelkezők postai úton, térítésmentesen kapják meg az MME Központi Irodájától. a lap az egyesület tevékenységét, aktuális híreit bemutató cikkek mellett a hazai és nemzetközi madár- és természetvédelem eredményeit bemutató, madár- és állattani írásokat közöl. a Madártávlát összes korábbi lapszáma letölthető az MME honlapjáról (mme.hu > TUDÁSTÁR > Kiadványok > Madártávlát magazin). a cikkek kereshető adatbázisa pedig elérhető a www.matarka.hu honlapon.

OKTATÁS, SZEMLÉLETFORMÁLÁS

Az MME hisz abban, hogy amit gyermekkorban megismerünk és megszeretünk, arra vigyázunk majd felnőttként is. Éppen ezért indítottuk útjára sok éve a madarászovi és madarász sulis programunkat. a gyermekek óvodás- és iskoláskorban a legnyitottabbak az őket körülvevő világra, és egy kis segítséggel szinte ösztönösen fordulnak a természet csodái felé. Ezt a tudásszomjat kihasználva játékos formában ismertetjük meg a gyermekeket a természettel, a benne zajló folyamatokkal és kölcsönhatásokkal, különös hangsúlyt fektetve a madárvilágra és a gyakorlati természetvédelemre. Budapesten és környékén a 2018/2019-es tanévben munkatársaink több mint 100 intézményben, közel 300 óvodai és iskolai csoportban tartottak foglalkozásokat, melyeken több mint 5000 gyermek vett részt. 2019-ben Budapest

Főváros II. Kerület Önkormányzata folytatta az előző évben elkezdett tevékenységét, és az összes önkormányzati óvodának biztosította a madarászovis foglalkozásainkat. Számos, egész családokat, felnőtteket és gyerekeket egyaránt megmozgató jeles „zöldnapon”, családi napokon, helyi csoportos kirándulásokon, táborokban is folytattuk szemléletformáló tevékenységünket. Táboraink és a madárgyűűző állomások országsszerte 13 helyszínen nyújtottak rendkívül izgalmas, sehol másutt meg nem tapasztalható élményeket. a felnőttek körében nagy sikert aratott a „Kezdő madarász” képzésünk, amelybe helyi csoportjaink is bekapcsolódtak, így Budapest mellett 2019-ben Debrecenben, Dunakeszin, Szegeden és Székesfehérváron is megtartottuk kétnapos workshopunkat.

KOMMUNIKÁCIÓS KAMPÁNYOK

Az MME 1979 óta választja meg az év madarát. 2019-ben a szokatlan hangzású gólyatöcsre esett a lakosság választása. E madár révén a szikes tavak és öntésterületek védelmére hívtuk fel a figyelmet. Több nemzetközi kommunikációs kampányban is rész vettünk: a „Flight For Survival” program keretében a madártani szervezetek világszövetségének, a BirdLife partnerszervezeteinek segítségével elkészült az első olyan átfogó tanulmány, amely a Földközi-tenger térségében történő illegális madárfogások mértékét vizsgálja. az eredmény kétségbeejtő. az évente leölt (elpusztított) madarak száma 25 millióra becsülhető. Hazánkban ez a program a „Veszélyes vándorlás” és a „Hős hetes” néven futott, és hét madárfaj hősies vándorútját követte nyomon (fehér gólya, barátposzáta, parlagi sas, dögkeselyű, fűrj, darázsölyv és vadgerle). az emberek leggyorsabban, legszélesebb körben az interneten keresztül érhetőek el, ezért kiemelt figyelmet fordítunk a digitális kommunikációra. az egyesület központi Facebook-oldala (@madartaniegyesület) kedvelőinek száma 2019 végén 44 932 fő volt, a YouTube-csatornánk teljes nézettsége 2 783 459 megtekintés lett, elektronikus hírlevelünket pedig havi gyakorisággal 44 000 címre juttattuk el.

www.facebook.com/madartaniegyesulet/

www.youtube.com/user/MMEBirdLifeHungary/videos

MADÁRBARÁT KERT PROGRAM

A 2002-ben indult madárbarát kert program az MME legfontosabb, a lakosság egészségét megszólító, gyakorlati madárvédelmi kezdeményezése. a programhoz bárki csatlakozhat, az ajánlott madárvédelmi tevékenységeket elvégezve megszerezheti a program nevével megegyező elismerő táblát is. 2019-ben e programhoz kapcsolódóan 393 regisztráció érkezett egyesületünkhöz. Madárbarát kerületként Budapest Főváros II. Kerület Önkormányzata folytatta az előző évben elkezdett tevékenységét, és az óvodáinak napraforgómagot biztosított a téli madáretetéshez.

www.mme.hu/madarbarat_kert_program

TÁRSADALMI TÁMOGATOTTSÁG

Egyesületünk társadalmi támogatói háttér nélkül nem működhetne. Amikor természetvédelmi kérdéseket vitatunk meg, szakmai javaslatokat tárunk a döntéshozók elé, akkor az érdekvédelem során nagyon sokat nyom a latba, hogy a társadalom mekkora részének a véleményét képviselhetjük. Ezért is fontos kérdés számunkra az, hogy minél több tagunk legyen, és az is, hogy milyen társadalmi támogatottságot tudhatunk magunk mögött. Emiatt nagy jelentőséggel bír az egyéni, családi, szervezeti tagok, adományozók, céges támogatók szerepvállalása, akik felajánlásaikkal, ötleteikkel, tanácsaikkal és együttműködésükkel segítik és mozdítják előre a madár- és természetvédelem ügyét. Ők dolgoznak együtt munkatársainkkal, madarászokkal és kutatókkal a napi madárvédelemben. Sőt ezeken túl céges partnereinkkel, rokonszervezetekkel együtt karöltve ők biztosítják a mindennapi működéshez szükséges anyagi erőforrások jelentős részét is. A független pénzügyi háttér egyik legjelentősebb részét az 1%-os felajánlások teszik ki, másik igen fontos hányadát a lakossági adományok és a kitűzős perselyadományokból származó bevételek jelentik. 2019-ben 7339 fő élt 1%-ának felajánlásával, melyből több mint 40 millió forint érkezett az egyesülethez. az elmúlt évek számokban:

ÉV	FELAJÁNLOTT SZJA 1% ÖSSZEGE	1%-OT FELAJÁNLOK SZÁMA
2014	23,4 millió Ft	5798 fő
2015	26 millió Ft	6168 fő
2016	29,3 millió Ft	6581 fő
2017	28,1 millió Ft	6220 fő
2018	32,4 millió Ft	6560 fő
2019	40,8 millió Ft	7339 fő

Az MME számára felajánlott személyi jövedelemadó 1%-ának alakulása 2014 és 2019 között

2019-ben öt adománygyűjtő postai és e-mail-kampányt indítottunk. Készítettünk egy színes éves jelentést, melyet főbb támogatóink kaptak kézhez, illetve tájékoztattuk tagjainkat, adományozóinkat az 1%-os felajánlásának fontosságáról. Igyekeztünk továbbá eljutni olyan, a természetvédelem iránt fogékony emberekhez is, akik még nem ismerték egyesületünket, azonban készek mutatkoztak segíteni munkánkat. 2019-ben 11 430-an csatlakoztak hozzánk tagként, adományozóként, felajánlóként, együttműködő partnerként, ki csak egyszeri alkalomra, ki visszatérő módon. Lakossági adományozóink között 2019-ben 31 758 főt tudhattunk. a tagság, önkéntesség és adományozás mellett lehetőség nyílt együttműködő partnerként MME-tagkártya-kedvezmény nyújtására, gondoskodó termékek felajánlására, valamint örökhatásra és kitűzős persely kihelyezésére.

2019-ben a következő támogatási lehetőségekkel éltek felajánlóink:

- Gondoskodó termékek értékesítéséből származó bevételükből három cég járult hozzá munkánkhoz.
- 2019-ben 74 új partnerrel országszerte 421 helyszínre bővült a jelvényadományok elérhetősége, ami meghaladta a 60 millió forintnyi számunkra nyújtott hozzájárulást.

A felajánlások mértékétől függően főbb támogatóink három kategóriába sorolhatók:

TÁMOGATÁSI KATEGÓRIA	TÁMOGATÓK SZÁMA (TAG + ADOMÁNYOZÓ)
Arany fokozatú támogató (100.000 Ft)	8+19
Ezüst fokozatú támogató (50.000 Ft)	9+74
Bronz fokozatú támogató (20.000 Ft)	70+628
Támogató MME-tag (10 000 Ft)	532
Főbb adományozók (5.000 Ft felett)	845+7485

Mindezek mellett érkezett még adomány MME-tagoktól és tagsággal nem rendelkezőktől is, amelyek és akik a fenti kategóriákba nem besorolhatók. Köszönetünket fejezzük nekik is támogatásukért, segítségükért. Ezúton is köszönjük mindenkinek, aki bármilyen módon hozzájárult a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület munkájához.

MME TERMÉSZETBARÁTOK BOLTJA

2019-ben is tovább bővült az MME Természetbarátok Boltjának kínálata. Termépalettánk kiegészült emlősök grafikákkal díszített bögrékkel és ablakmatricákkal. Átdolgozásra kerültek kerámia műfecskefészkeink, hogy a madarak nagyobb arányban tudják elfoglalni azokat. Nagy sikert aratott az énekesmadár-grafikákkal ellátott, hosszú nyelű esernyő és az állatmotívumos szatyor is. Egy világviszonylatban is páriát ritkító könyv is bekerült kínálatunkba, Haraszthy László gigantikus madárkönyve, amely 240 madárfaj fészkelőhelyét térképezi fel, és a Pro Vértes Nonprofit Zrt. és Közalapítvány kiadásában „Magyarország fészkelő madarainak költésbiológiája” címmel jelent meg.

www.mme.hu/bolt

A 2019-ES PÉNZÜGYI ÉV

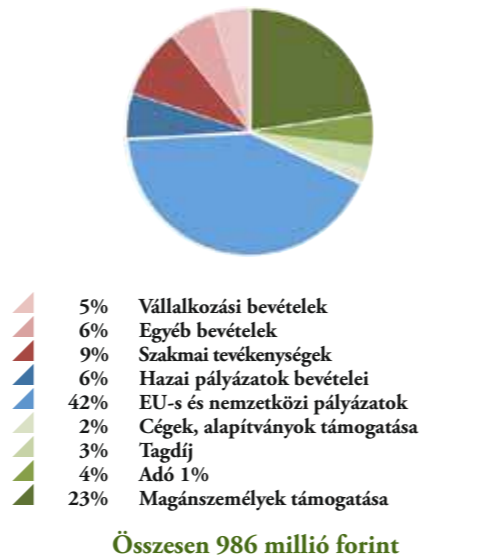
Az egyesület a 2019-ben a korábbi években visszafogott gazdálkodási eredményének, valamint az elnyert EU-s pályázatoknak köszönhetően ismét sikeres évet zárt. az évet 735 millió forintot nyitóval indítottuk. az alábbi számok az egyesület költségvetésének megvalósulását pénzforgalmi alapon mutatják be, az MME éves mérlegében és eredmény kimutatásában szereplő számoktól némileg eltérnek, mivel azok a számviteli szabályoknak megfelelően az évek között elhatárolásokat tartalmaznak.

A 2019. évi összes bevétel 969 millió Ft volt, aminek legnagyobb részét (42%) a pályázati bevételek tették ki, és ennek is túlnyomó része az Európai Unió LIFE Nature keretéhez kapcsolódó projektekből származott. Ezek a források részben a projektekkel kapcsolatban a következő években felmerülő költségek fedezetül is szolgálnak, részben a partnereknek továbbutalandó, őket illető összegeket is tartalmazzák. Meg kell említeni, hogy 2019-ben a hazai pályázati forrásaink az előző évekhez képest 5%-kal növekedtek. Köszönhető ez annak, hogy az Agrárminisztérium társfinanszírozást biztosít a Pannon gyepek megőrzését célzó LIFE pályázathoz.

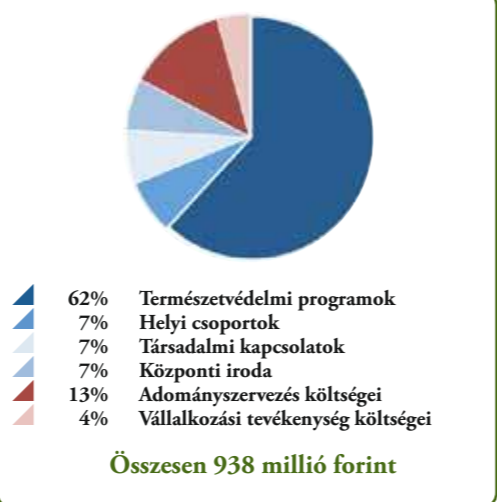
Tevékenységünk alapját egyre növekvő mértékben a magánszemélyektől kapott források képezik: a tagdíjak, adományok, és adó 1% felajánlás, amelyek együtt meghaladták a 308 millió forintot (32%). Ez az eredmény még a 2018.évi eredményt is túlszárnyalta. Köszönet illet minden támogatónk, hogy bíznak bennünk és támogatják az Egyesületet abban, hogy a kítűzött céljainkat elérjük!

2019-ben kiadásaink 938 millió forintot tettek ki, aminek 62%-át közvetlenül a természetvédelmi programjainkra fordítottuk, 7%-át a társadalmi kapcsolatok területén ismeretterjesztési, oktatási és kommunikációs feladataink finanszírozására használtunk fel. a helyi csoportjaink munkájának és központi adminisztrációnak a költsége a teljes költségvetés 7-7%-át, tette ki. a fennmaradó költségek fedezték az adománygyűjtési és a vállalkozási tevékenységünk kiadásait. Érdemes visszatekinteni és megvizsgálni az MME Természetbarátok Bolt forgalmának alakulását az elmúlt öt évben. 2015 évhez képest 70%-os forgalom növekedés történt, amiből arra is következtethetünk, hogy a lakosság egyre növekvő része az általunk népszerűsített természetvédelmi tevékenységeket a saját környezetében is szeretné megvalósítani. Nagyon fontosnak tartja szervezetünk a lakosság pontos és szakmai alapokon történő tájékoztatását, és azt, hogy megfelelő eszközöket tudjunk biztosítani az önálló madár- és természetvédelmi tevékenységekhez. Köszönjük minden vásárlóinknak, hogy megtisztelnék a bizalmukkal!

BEVÉTELEK

KIADÁSOK

TÁMOGATÓINK

A korábbi évektől eltérően sajnos nem tudjuk név szerint említeni kiemelt támogatóinkat, mivel a 2018. május 25-én életbe lépett új adatvédelmi rendelet erre nem ad lehetőséget. Minden kedves támogatónk és tagunknak köszönjük egész éves támogatását!

Kiemelt céges támogatóink: Audi Hungária Zrt., Bács-Zala Kft., E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt., Generation Partners Kft., Infinity Database Solutions Kft., Klastromdülő Kft., MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli rendszerirányító Zrt., Newergies Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., NKM Nemzeti Közművek Zrt., Plimsoll Productions Limited, Siegler Bird & Bird Ügyvédi iroda, Tízpróba Magyarország Kft., Vandesign-Autó Kft., YKRA Design Kft., Zárdai Ügyvédi Iroda

Intézményi támogatók: Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Agrárminisztérium, Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Gazdasági Intézménye, Budapest Főváros IX. kerület; Mol Magyar Olaj- és Gázipari NyRt.; Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark Nonprofit Kft.;XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt.;Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat, Budapest Főváros Önkormányzata, Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzata; Duna-Dráva Nemzeti Park igazgatóság, Budapest II. kerület Önkormányzata, Budapest IV. kerület Önkormányzata, Budapest IX. kerület Önkormányzata, Budapest XIII. kerület Önkormányzata, Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Dombóvár Város Önkormányzata, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata, Emberi Erőforrások Minisztériuma, EU EASME (Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség - LIFE), Európai Bizottság, Fauna és Flóra Természetvédelmi Kiemelten Közhasznú Alapítvány; Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (OTKA), Göcsej Természetvédelmi Alapítvány; Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft., Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Jászberény Tankerületi Központ, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Nationalpark Donau-Auen, Nemzeti Kutatási, központ újbudai kulturális pedagógiai és média kft, Magyar Természettudományi Múzeum, Nádland Kft., Őrségi Nemzeti Park igazgatóság, Pro Vértes Nonprofit Zrt., Stichting Vulture Conservation Foundation, Swarovski Optik KG, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata, Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata, The Tides Foundation, Tolna Megye "Természeti Értékeiért" Alapítvány

Illusztrációk: Kókay Szabolcs, **Fotók:** Bajor Zoltán, Bodnár Katalin, Csonka Péter, Deák Gábor, Egerer Anna, Fehérvári Péter, Göcző Gabriella, Halpern Bálint, Horváth Márton, Jakab Sándor, Marik Pál, Motkó Béla, Orbán Zoltán, Szekeres Levente, Szitta Tamás, **Kiadványszerkesztés:** Kiss Maja, Kőménymag